DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DANMARK[1]

Det almindelige billede af Danmarks økonomiske situation har tilsyneladende ikke ændret sig meget i de senere måneder, omend visse træk nu træder noget tydeligere frem, medens andre er blevet mere udviskede. Engrospriserne udviser stadig tilnærmelsesvis stabilitet, medens detailpriserne pånyt er gået lidt i vejret. Industriproduktionen er efter de senest foreliggende tal fortsat faldende, og nedgangen sammenlignet med den tilsvarende måned året før er blevet større. Også boligbyggeriet går tilbage og er væsentligt mindre end sidste år, og arbejdsløshedsprocenten har i den seneste tid været en del højere end i fjor. Endelig er bankernes valutagæld til udlandet efterhånden blevet forvandlet til et lille tilgodehavende.

Prisudviklingen.

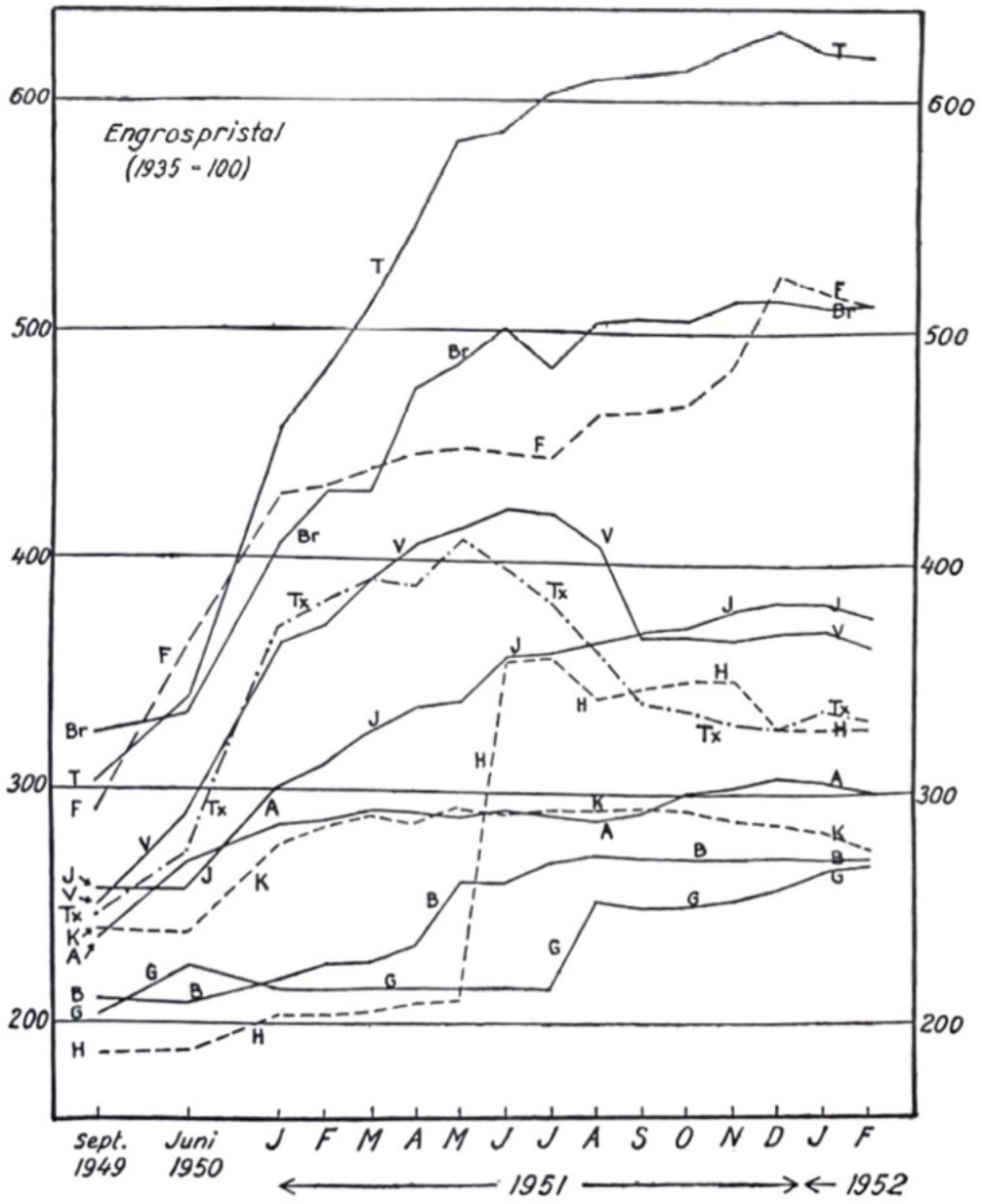
Efter at *engrospristallet* (1935 = 100) fra Koreakrigens udbrud i juni 1950 til juni 1951 var steget med 107 points (ca. 38 %) til 390, faldt det i de følgende måneder til 375 i september; derefter gik det pånyt nogle points op til 383 i dec. 1951 og jan. 1952 for atter at falde til 380 i febr. og 377 i marts. Både importvarer og hjemmemarkedsvarer har deltaget i denne bevægelse, dog med den forskel, at importvarerne nåede et nyt toppunkt med 486 i januar mod 476 i juni i fjor, medens hjemmemarkedsvarerne kun lå på 323 i januar mod 338 i juni. For februar blev tallene henholdsvis 483 og 320 og for marts 479 og 318.

Ser man på de *enkelte varegrupper,* viser det sig, at bevægelsen er temmelig uensartet. *Jern og metaller,* der vel er den gruppe, som rummer flest varer af betydning for oprustningen, men som til gengæld i de fleste lande er undergivet en mere eller mindre streng pris- og fordelingskontrol, er steget i et forholdsvis langsomt, men til gengæld ret konstant tempo; i februar dog afbrudt af et mindre fald. Også *træ og papir, foderstoffer* og *gødningsstoffer* har bidraget til at trække engrospriserne i vejret, men i de sidste måneder er der dog sket et omslag for de to førstnævnte grupper, som – muligvis til dels af spekulative indkøb – var blevet drevet særlig højt op i pris på verdensmarkedet.

Omvendt er det gået for *tekstil og konfektion,* der indtil december faldt betydeligt i pris, men som i januar pånyt gik lidt i vejret, en stigning, der dog ikke kunne holde febr.–marts, da verdensmarkedets uldpriser gav efter. Også *huder m. v.* har – efter et voldsomt spring op i juni som følge af den danske

[1] Se også tabelbilaget bag i heftet.

hudeordnings ophævelse – vist en ret kraftig nedadgående tendens. For begge disse varegruppers vedkommende er det antagelig svigtende afsætningsmuligheder, som har gjort sig gældende. For *vegetabilske levnedsmidler* indtrådte der et fald i september på grund af de ved kornloven for 1951–52 gennemførte lave priser for korn af den nye høst, medens faldet fra januar til februar skyldtes importerede varer. For de øvrige gruppers vedkommende er prisbevægelserne i det sidste halve års tid af ret begrænset omfang, tendensen var dog indtil udgangen af 1951 nærmest opadgående, men i januar og februar er den slået om. Der henvises iøvrigt til hosstående diagram.



T: Træ og papir (÷14).
F: Foderstoffer (÷1).
Br: Brændsel og min. olier (÷1).
J: Jern, metaller og varer deraf (+3).
V: Vegetabilske levnedsmidler (–).
Tx: Tekstil og konfektion (÷6).
H: Huder, læder og skotøj (÷13).
A: Animalske levnedsmidler (÷3).
K: Kem.-tekn. varer (÷7).
B: Bygningsmaterialer, (undt. træ). (–).
G: Gødningsstoffer (+2).

Tallene i parentes angiver ændringen fra febr. til marts.

Stort set afspejler denne udvikling ret nøje de tilsvarende bevægelser på *verdensmarkedet*. Også her har andet halvår 1951 været karakteriseret af relativ stabilitet; de forskellige råvarepristal (*Moody*'s for U.S.A. og *Reuters* for England) har ligget temmelig fast fra september til januar. Fuld overensstemmelse mellem bevægelsen i de danske engrospriser for enkelte varegrupper og de varer, som indgår i de nævnte verdensmarkedspristal, er der dog ikke, bl. a. fordi engrospristallet også omfatter færdigvarer, medens kun råvarer indgår i Moody's og Reuters indices.

I løbet af februar er der på verdensmarkedet foregået et prisfald for et stort antal varer, og det er formodentlig dette fald, der allerede tildels er slået igennem i det danske engrospristal. I den kommende tid kan man antagelig vente, at de meget høje priser for træ og papir vil blive reduceret, idet England og Frankrig fornylig har fastsat maksimalpriser for importeret træmasse, omkring 20 % under det hidtidige niveau, et forhold, som næppe kan undgå at sætte sig spor i priserne også i andre lande.

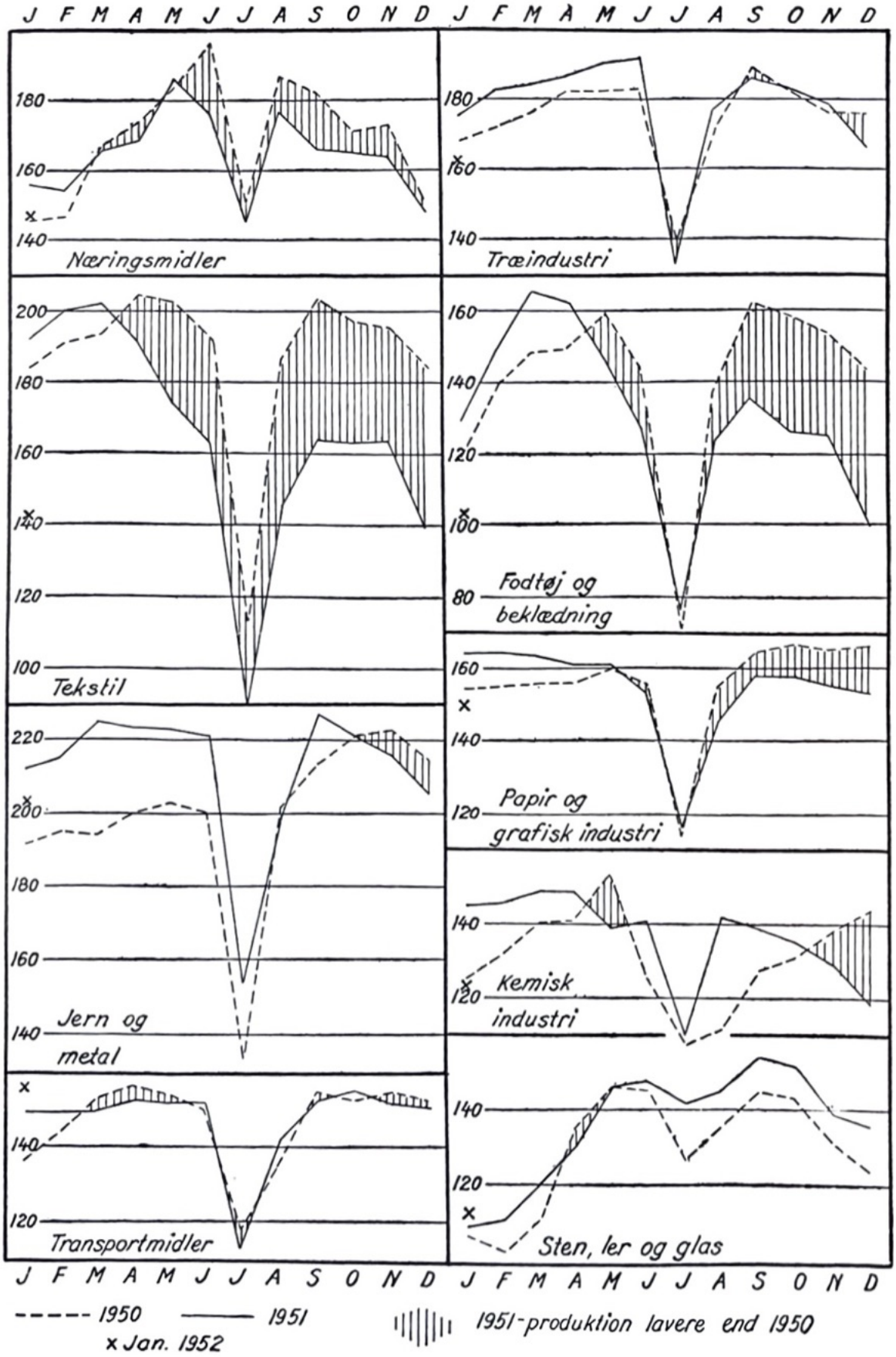
Detailpristallet steg med noget mindre end 1 % fra oktober 1951 til januar 1952. En nedgang i udgiften til klæder har ikke været tilstrækkelig til at opveje den samlede virkning af stigninger i priserne på en lang række fødevarer og den årlige regulering af det beløb, hvormed boligudgiften indregnes i pristallet. Stigningen er så stor, at den berettiger både arbejdere og tjenestemænd til en yderligere portion *dyrtidstillæg,* henholdsvis fra 1. marts og 1. april. Dette er ensbetydende med en stigning i lønindtægterne af en størrelsesorden på ca. 100 mill. kr. pr. år. Om der herudover vil ske forhøjelser af lønindkomsterne beror på resultatet af de i øjeblikket løbende forhandlinger om arbejdsoverenskomsterne, jvf. nedenfor s. 315–17.

Fragtratetallet, der fra juni 1950 til december 1951 steg med næsten 150 %, viste for første gang fald i januar, da det blev 226, (1. kv. 1949 = 100), eller 3 % lavere end i den foregående måned. Faldet fortsatte i februar til 218. Dette indeks tjener først og fremmest til at belyse udviklingen i handelsflådens indkomster, som har været særdeles høje i den senere tid, men altså nu synes at være på retur.

Industriproduktionen.

Et blik på diagrammerne på næste side overbeviser hurtigt om, at der i løbet af sidste halvdel af 1951 er sket et kraftigt *fald* i industriproduktionen i forhold til samme periode 1950. Faldet er tydeligvis størst for de udprægede *konsumgodebrancher* som næringsmiddelindustrien, tekstilindustrien samt fodtøjs- og beklædningsindustrien, og det ses, at det begyndte at gøre sig gældende allerede i løbet af forårsmånederne. Årsagerne må antagelig først og fremmest søges i den forbrugsbegrænsende finanspolitik, som indledtes i efteråret 1950. Hertil kommer sandsynligvis for de to sidstnævnte industriers vedkommende, at forbrugerne – i forventning om højere priser og forbrugsafgifter – havde forsynet sig forholdsvis rigeligt med varer i efteråret 1950, hvorfor afsætningen gik stærkt ned fra omkring årsskiftet og efterhånden gjorde iværksættelse af ny produktion mindre tillokkende. Endvidere har det prisfald på tekstilråvarer

Industriens månedlige produktion (1935 = 100)



m. v., der indtraf i løbet af foråret 1951, sikkert – her som i andre lande – bidraget til at fremkalde forventning om prisfald også for de færdige varer og derigennem gjort både forbrugere og producenter mere tilbageholdende, ligesom også den større import af tekstilvarer, som muliggjordes ved indførelsen af deponeringsordningerne, kan have spillet en rolle.

Men ikke blot forbrugsvareindustrierne viser tilbagegang. Også jern- og metal- samt kemisk industri, der overvejende fremstiller *produktionsmidler,* har i de sidste måneder af 1951 haft faldende produktion; det samme gælder – omend i mindre udpræget grad – for transportmiddelindustrien, hvor det dog navnlig er cyklefabrikkerne, der har bidraget til nedgangen. At produktionsmiddelindustrierne viser tilbagegang, er for så vidt mere overraskende, end at forbrugsgodefremstillingen er gået ned, idet det under den herskende rustningskonjunktur over det meste af verden skulle være temmelig let at finde afsætning for disse industriers produkter. Sandsynligvis er det tildels de vanskeligere kreditforhold her i landet, der har spillet ind, hvortil kommer, at de af den finanspolitiske stramning ramte forbrugsvareindustrier antagelig har afgivet færre ordrer på maskiner og på andre produktionsmidler end i de foregående år, således at der herigennem er fremkaldt en sekundær nedgang i den indenlandske produktion af disse varer. Derimod synes den råvareknaphed, som har været frygtet, endnu ikke at have gjort sig gældende i nogen større udstrækning.

Den eneste gruppe, som ikke i de sidste måneder af 1951 var i tilbagegang, sammenlignet med 1950, var sten-, ler- og glasindustri.

I *januar 1952* fortsatte produktionsnedgangen sammenlignet med samme måned året før i alle industrigrene med to undtagelser, *beklædningsindustrien,* hvis produktion steg med 13 %, således at afstanden fra sidste års niveau indsnævredes betydeligt, og *transportmiddelindustrien,* der som følge af større automobilproduktion kom 4–5 % højere end i fjor. Disse undtagelser hindrer dog ikke, at indekset som helhed faldt yderligere.[1]

Nedenstående oversigt viser måned for måned procentvis forandring i produktion fra 1950 til 1951 (respektive 1951 til 1952) for henholdsvis forbrugsvare- og produktionsmiddelindustri taget under et. Man ser, hvorledes omslaget er indtrådt først for forbrugsvarer, og endvidere at nedgangen er blevet forstærket i løbet af året.

Også på dette punkt er der overensstemmele mellem udviklingen i Danmark

Procentvis forandring i produktion fra 1950 til 1951 (resp. 1951 til 1952).

	Forbrugsvarer	Produktionsmidler		Forbrugsvarer	Produktionsmidler
Januar	+ 8	+ 10	August	÷ 4	+ 2
Februar	+ 10	+ 9	September	÷ 7	+ 5
Marts	+ 6	+ 9	Oktober	÷ 7	+ 2
April	+ 3	+ 5	November	÷ 6	÷ 1
Maj	÷ 3	+ 5	December	÷ 14	÷ 1
Juni	÷ 5	+ 6	Januar	÷ 15	÷ 3
Juli	÷ 3	+ 10	Februar	÷ 11	÷ 3

[1] Om udviklingen i februar, se s. 317.

og de fleste andre lande i Vesteuropa. Men det er dog kun i *Holland* – og tildels i *England* – at der direkte er tale om en nedgang i industriproduktionen ligesom her i landet.

Det er vanskeligt at spå om *den fremtidige udvikling* på dette område. Nedgangens tiltagende tempo i de sidste måneder kunne – taget for sig – tyde på, at der ikke foreløbig vil blive tale om nogen almindelig produktionsfremgang. På den anden side må det fremhæves, at det – hvis oprustningen i U.S.A. og Vesteuropa fortsættes efter de planer, som er blevet lagt – skulle være forholdsvis let for de danske produktionsmiddelindustrier at finde erstatning for en eventuel svigtende indenlandsk afsætning på de udenlandske markeder, og noget lignende kan muligvis også gøre sig gældende for visse konsumgodeindustrier. En vanskelighed på dette punkt er dog stigende konkurrence fra den tyske industri, der nu efterhånden er kommet på fode igen. Endvidere kan den indenlandske købekraft målt i penge muligvis blive forøget som følge af højere arbejdslønninger i tilslutning til overenskomstforhandlingerne (jvf. i det følgende, s. 315–17); men det må dog bemærkes, at højere lønninger naturligvis også betyder højere omkostninger, hvilket måske kan øge vanskelighederne for visse industrier. Endelig er pengeforholdene navnlig på grund af den forbedrede betalingssituation i forhold til udlandet, der nærmere skal behandles nedenfor, i den senere tid blevet noget lettere; også dette skulle kunne bidrage til at muliggøre en udvidelse af industriproduktionen.

Byggeriet.

Antallet af *fuldførte lejligheder* blev i 1951 ca. 21.500, godt 1000 mere end i 1950, men noget mindre end i 1949 (24.700). Derimod *påbegyndtes* der kun ca. 16.700 lejligheder mod 21.500 i 1950 – et fald på over 30 %. Årsagen hertil er først og fremmest de lave obligationskurser, der har rådet gennem hele året, og skærpelsen af betingelserne for opnåelse af statslån til boligbyggeri (fra november 1950) i forbindelse med større tilbageholdenhed fra bankernes side med hensyn til ydelse af byggelån. Hertil kommer en fortsat kraftig stigning i byggeomkostningerne – ca. 20 % i årets løb mod 15 % i 1950.

Erhvervsbyggeriet blev en del større i 1951 end året før, men der påbegyndtes mindre end i 1950. Foruden de usikre finansieringsforhold har de i foregående afsnit omtalte afsætningsvanskeligheder for dele af industrien antagelig gjort sig gældende. En undtagelse danner landbrugsbyggeri, som iværksattes i noget større udstrækning end i det foregående år.

Ikke-erhvervsmæssigt byggeri – herunder ikke mindst militære anlæg – blev påbegyndt i betydeligt omfang, og det samme vil antagelig blive tilfældet i 1952. For så vidt angår bolig-og erhvervsbyggeri kan det bemærkes, at det i de sidste måneder af 1951 blev noget lettere at opnå byggelån, og såfremt den lettelse af likviditeten, som i det hele taget har vist sig i denne periode, vedvarer, skulle der også kunne ventes en vis bedring af obligationskurserne, medmindre der fra det offentliges side føres en bevidst politik for at hindre dette for derved at medvirke til at skabe bedre plads for militært byggeri.

Arbejdsløshedsprocenten inden for nogle erhvervsgrupper.

	ult. febr. 1951 (1)	ult. febr. 1952 (2)	(2) i pCt af (1)
Jordarbejde og bygningsindustri	31.5	30	95
Jern- og metalindustri	4.7	8	170
Nærings- og nydelsesmiddelindustri ...	11.6	14	120
Tekstilindustri	3.1	12	390
Beklædningsindustri	3.5	13	370
Trævareindustri	8.7	14	160
Læder- og lædervareindustri	6.2	16	260
Sten-, ler- og glasindustri	26.2	24	90
Kemisk industri	18.9	18	95
Papir- og papirvareindustri	1.4	9	650
Grafisk industri	1.5	9	600
Handel	5.9	6	100
Landtransport	17.6	17	95
Søtransport	19.2	22	115
Landbrug	33.0	32	95

Beskæftigelsen.

Det gennemsnitlige antal *beskæftigede* medlemmer af arbejdsløshedskasserne steg i 1951 med ca. 7.000 til 540.000. Denne stigning var dog ikke tilstrækkelig til at opveje tilgangen af nye medlemmer, der beløb sig til 16–17.000. *Arbejdsløsheden* har derfor i 1951 både absolut og relativt ligget højere end året før. Ledighedsprocenten blev i gennemsnit 9.7 mod 8.7 i 1950.

Som det var at vente på baggrund af det tidligere anførte, koncentrerer arbejdsløshedens stigning sig i årets sidste halvdel, og enkelte erhvervs- og faggrupper er særlig hårdt ramt. Udviklingen er fortsat i den forløbne del af indeværende år; ult. marts 1952 var den samlede ledighed 16.3 % mod 14.6 % på samme tid i fjor. Ovenfor er gengivet nogle oplysninger om arbejdsløshedsprocenterne inden for de forskellige *erhvervsgrupper* ved udgangen af februar; som man ser, er der de fleste steder tale om en stigning sammenlignet med 1951; men stigningen er forholdsmæssigt stærkest for de typiske forbrugsvareindustrier.

Af arbejdsløshedskasser med særlig stærk stigning i ledighedsprocenten kan nævnes skotøjsarbejdernes, skræderfagets, tekstilarbejdernes, tobaksarbejdernes og bogbinderi- og papirvarearbejdernes. Inden for de fire førstnævnte kassers område arbejdes der endog i nogen udstrækning på nedsat tid.

Landbruget.

Høsten i 1951 blev ifølge den nu foreliggende foreløbige opgørelse praktisk talt af samme størrelse som i 1950, medens man tidligere regnede med en mindre nedgang. Fordelingen på afgrøder undergik heller ikke større ændringer, jvf. omstående tabel.

Høstudbytte i mill. afgrødeenheder[1].

	1951		1950	
Hvede	2.8		3.0	
Rug	2.7		3.3	
Foderkorn	30.5		29.3	
Korn i alt		36.0		35.6
Bælgsæd		0.2		0.2
Kartofler	4.2		3.9	
Foderroer m. v. (rod)	26.8		26.9	
Sukkerroer (rod)	6.0		6.0	
Rodfrugter i alt		37.0		36.8
Hø		7.8		8.0
Halm		9.2		9.3
Græs og grønfoder (frisk)		34.9		35.4
Roetop (opfodret frisk)		1.4		1.7
Ensileringsafgrøder		2.5		2.2
		129.0		129.2

Den *animalske produktions* udvikling udviser forskellige modstridende træk. Mælkeproduktionen og den heraf betingede smørproduktion har været lavere i 1951 end året før. Derimod er osteproduktionen gået i vejret. Der er således sket en vis omlægning med hensyn til mælkens anvendelse. Også ægproduktionen er reduceret, hvorimod der er sket en ret kraftig stigning, for så vidt angår kød- og flæskeproduktionen, men vel at mærke på bekostning af besætningerne, som ved årets udgang var væsentlig lavere – både af kvæg og af svin – end ved dets begyndelse. Den stigning i den totale animalske produktion, som er vist i tabellen nedenfor, må derfor tages med et vist forbehold.

Landbrugsproduktionen.

	1951		1950	
	Mill. kg	Indeks 1935=100	Mill. kg	Indeks 1935=100
Mælk	5235	102	5412	105
Smør	168.1	97	179.6	104
Ost	74.9	229	58.8	181
Okse- og kalvekød	206.0	124	167.8	101
Svinekød og flæsk	395.3	116	355.5	104
Æg	122.5	121	132.5	131
Husdyrprodukter i alt	–	111	–	107
Salg og eget forbrug af planteprodukter	–	300	–	285
Landbrugsproduktion i alt	–	124	–	119

Svinebestanden gik stærkt tilbage i løbet af de første 4 måneder af 1951, nemlig med ca. 400.000 stk. til 3.2 mill. stk. Det var da også i denne periode, at flæskeproduktionen var særlig stor. I den resterende del af året svingede bestanden mellem 3.2 og 3.3 mill. stk. Man kunne have ventet, at den ret stærke forhøjelse af baconprisen ved salg til England, der opnåedes i efteråret, hurtigt ville have medført en stigning i besætningerne. Dette blev imidlertid ikke tilfældet, antagelig især på grund af vanskelighederne ved at skaffe tilstrækkelige mængder foderkorn i forbindelse med stærkt stigende priser herpå. Først i løbet af januar–februar 1952, hvor kornpriserne er faldet noget, er svinebestanden steget op over 3.3 mill. stk. Nedenfor er angivet bevægelserne i flæskepris i forhold til prisen på indkøbt foderkorn og ændringerne i svinebestanden. Det ses, at der er en ret nøje overensstemmelse mellem disse talrækker: stigning i flæskepris i forhold til kornpris giver stigning i svinebestand og omvendt. Det må dog i denne forbindelse erindres, at der ved en sådan beregning kun tages hensyn til een af de faktorer, som øver indflydelse på flæskeproduktionens rentabilitet. Endvidere må det tilføjes, at sæsonmæssige variationer kan forstyrre billedet noget.

	Pris pr. kg flæsk i forh. t. pris pr. kg. byg	Samlet svinebestand (tusinder)	Heraf drægtige søer (tusinder)
Gnst. 1949	9.15	2.684[1]	225[1]
„ 1950	7.69	3.235[1]	268[1]
Dec. „	7.25	3.616	234
Marts 1951	6.58	3.541	229
Maj „	6.17	3.221	239
Juli „	6.34	3.200	211
Sept. „	6.98	3.277	229
Nov. „	6.46	3.251	244
Dec. „	6.40	3.229	203
Febr. 1952	6.63	3.319	224

[1] Juli.

Også bestanden af *hornkvæg* gik tilbage i løbet af sidste halvdel af 1951 – med mere end, hvad der svarer til den normale sæsonmæssige variation – og lå ved årets udgang på 2.932.000 stk. eller ca. 42.000 lavere end året før. Også her er det formentlig en ugunstig udvikling i forholdet mellem smørpris og foderpris (oliefrøkager), der har gjort sig gældende, og endvidere har mund- og klovsygen antagelig medført en vis ekstraordinær besætningsreduktion.

Skibsfarten.

Handelsflådens tonnage er i løbet af 1951 vokset med henimod 70.000 bruttoregistertons til ca. 1.290.000 tons, en stigning på 5–6 %, og den er nu 15 % større end før krigen. Ved udskiftning af ældre skibe og anskaffelse af nye er kvaliteten også blevet forbedret, således at førkrigsniveauet på dette område skulle være nået. Flåden har været fuldt udnyttet gennem hele året, og

fragterne har som foran omtalt været høje og stadigt stigende. Efter et foreløbigt skøn har den indsejlede bruttofragt mellem udenlandske havne og mellem Danmark og udlandet andraget ca. 1250 mill. kr. mod 810 mill. kr. i 1950, en forøgelse på over 50 %.

Betalingsbalancen.

Underskuddet på *handelsbalancen* blev i 1951 små hundrede mill. kr. mindre end året før, idet importværdien steg med 1.1 milld. kr., eksportværdien med 1.2 milld. kr., jvf. nedenstående tabel.

		1951	1950	Ændring 1950/51
Indførsel	(mill. kr.)	6992.9	5890.5	1102.4
Udførsel	(„)	5786.3	4591.7	1194.6
Merindførsel	(„)	1206.6	1298.8	÷92.2

Stigningen på importsiden skyldes alene højere priser; indeks for enhedsværdien af den danske import (1947 = 100) steg fra 1950 til 1951 med 29 points til 141, medens indeks for den indførte mængde tværtimod faldt fra 170 til 159 (1947 = 100). Nedgangen i importmængden fordeler sig på en lang række forskellige varer, hvoriblandt kan nævnes råuld, uld- og bomuldsgarn, cinders og koks, bjælker, planker og brædder, avispapir, korn, kakao, råtobak m. fl. Til gengæld er importen af forskellige andre varer, hvoriblandt f. eks. oliefrø og metervarer, blevet forøget en del.

På eksportsiden vejer pris- og mængdestigning nogenlunde lige tungt; kvantumindeks (1947 = 100) steg fra 187 til 209 og enhedsværdien fra 106 til 120. Blandt de varer, af hvilke den eksporterede mængde er steget, kan nævnes levende kvæg, kød og flæsk, ost, kasein, øl, farmaceutiske præparater, dieselmotorer, malkemaskiner, dynamoer, radiomateriel, skibe etc.

Såfremt der ikke var sket prisændringer i forhold til 1950 hverken for eksporten eller importen, ville de indførte og udførte mængder i 1951 have kostet henholdsvis 5520 mill. kr. og 5130 mill. kr., hvorved indførselsoverskuddet kun ville være blevet 390 mill. kr. Den i 1951 skete *forringelse af bytteforholdet* overfor omverdenen har således kostet Danmark noget over 800 mill. kr.

Det skal iøvrigt fremhæves, at *underskuddet på betalingsbalancen formindskedes stærkt i årets sidste halvdel,* således som følgende oversigt viser:

		Jan. kv.	April kv.	Juli kv.	Okt. kv.
Indførselsoverskud	(mill. kr.)	281	506	368	52
Importmængde	(1947 = 100)	169	168	146	151
Eksportmængde	(„)	205	215	198	217
Enhedsværdi for importen	(„)	125	148	151	146
„ „ eksporten	(„)	114	114	118	132
Bytteforhold	(„)	91	77	78	90

Som man ser, skyldes forbedringen dels et bedre bytteforhold både som følge af højere eksportpriser og som følge af en lille nedgang i importpriserne, dels at faldet i de importerede mængder først slog rigtigt igennem i årets sidste to kvartaler. Dette hænger atter sammen med, at den af de penge- og finanspolitiske foranstaltninger forårsagede nedgang i den økonomiske aktivitet og dermed i behovet for importerede råvarer m. v. til industrien såvel som for importerede forbrugsvarer ikke gjorde sig gældende før omkring midten af året.

I forbindelse med oplysningerne om importen er det værd at bemærke, at *lagrene* af råvarer på de fleste områder er steget fra begyndelsen til slutningen af 1951 til trods for, at importen som nævnt har været mindre end i det foregående år. Årsagen til lagerforøgelsen må altså ligge i et mindre forbrug. Nedenstående oversigt, der viser den procentvise ændring i årets løb i lagerværdien (regnet i faste priser) for nogle hovedgrupper, tjener til at illustrere dette forhold.

Lagerændringer i løbet af 1951.

Jern	+ 26 %	Hørfrø	÷ 4 %
Andre metaller	+ 22 %	Forsk. andre råstoffer	+ 9 %
Brændsel og mineralske olier	+ 64 %	Nærings- og nydelsesmidler	+ 11 %
Farve- og lakvarer	÷ 7 %	Kunstgødning	+ 5 %
Glas, træ og kork	+ 22 %	Garvestoffer	÷ 19 %
Papir	+ 2 %		
Gummi	+ 70 %	I alt	+ 21 %

Det må dog bemærkes, at der inden for de pågældende hovedgrupper findes enkelte varer, hvoraf lagrene er gået ned. Dette gælder således plader og profiler til skibsbygning, hvidblikplader, sølv, koks og cinders, kemisk papirmasse, kaligødning m. v.

I omstående tabel er givet en oversigt over udenrigshandelens *fordeling på valutaområder* i 1950 og 1951. De væsentligste af de forskydninger, der er sket i løbet af året, er: ændringen af overskuddet over for Vesttyskland til et underskud, hovedsagelig forklaret ved tyske importrestriktioner i forbindelse med større dansk import af metervarer, maskiner og metaller; endvidere stigningen i underskuddet i forhold til U.S.A., navnlig på grund af større import af stenkul til erstatning for svigtende tilførsler fra europæiske lande; endelig forøgelsen af overskuddet over for det indre £-område, der dels skyldes større eksport og højere priser for denne, dels nedgang i importen, bl. a. af kul.

Lægger man tallene for transithandel til de ovenfor anførte tal for import og eksport, der kun omfatter specialhandelen, og trækker de med søfragt forbundne udgifter (der kan anslås til ca. 800 mill. kr.) fra den således fremkomne indførselsværdi (opgjort cif.), kommer man til en samlet indførselsværdi (opgjort fob.) på ca. 6.360 mill. kr., og en samlet udførselsværdi på 5990 mill. kr. Udenrigshandelen har således givet et underskud på ca. 370 mill. kr.

Danske skibes sejlads for udlandets regning skønnes at have indbragt en nettoindtægt på 575 mill. kr., medens der har været nettoudgifter til fragt for

Udenrigshandelens fordeling på valutaområder (mill. kr.).

	1951			1950		
	Import	Eksport	Import-overskud	Import	Eksport	Import-overskud
U.S.A. med besiddelser	745	165	580	544	120	424
$-området iøvrigt[1]	48	91	÷ 43	11	51	÷40
Latinamerika uden for $-området[2]	216	155	61	167	86	81
£-området inden for OEEC[3]	1848	2348	÷500	1902	2007	÷105
£-området uden for OEEC[4]	65	66	÷ 1	67	40	27
Vesttyskland	896	728	168	571	787	÷216
Øvrige OEEC-lande med besiddelser	2249	1469	780	1841	997	844
Østeuropa	710	531	179	549	322	227
Spanien med besiddelser	55	58	÷ 3	82	28	54
Andre lande uden for Europa ...	125	101	24	132	86	46
Færøerne og Grønland	36	74	÷ 38	24	68	÷ 44
I alt	6993	5786	1207	5890	4592	1298

[1] Den vestlige halvkugle med undtagelse af U.S.A., de i note 2 nævnte lande samt europæiske kolonier.
[2] Argentina, Brasilien, Chile, Paraguay, Peru og Uruguay.
[3] England med kolonier og mandatområder m. v. samt Irland og Island.
[4] Engelske dominions (undtagen Canada) med besiddelser samt Burma, Jordan og Irak.

dansk regning på fremmede skibe til et beløb af 440 mill. kr. Danske turister regnes at have lagt 60 mill. kr. mere i udlandet, end udenlandske turister har lagt her, og nettorenteudgifter til udlandet har ligget på omkring 80 mill. kr. Endelig skønnes der at have været et overskud på andre løbende poster på betalingsbalancen på ca. 50 mill. kr. Summeres alle disse positive og negative poster, kommer man til et *totalt underskud* på balancen for varer og tjenesteydelser på *ca. 325 mill. kr.* eller næsten 500 mill. kr. mindre end i 1950. På grund af opgørelsens foreløbige karakter er dette beløb dog behæftet med stor usikkerhed.

Da Danmark i 1951 modtog gaveydelser i henhold til Marshall-planen for ca. 410 mill. kr., har der således været et *overskud på den samlede løbende betalingsbalance af* størrelsesordenen 80–90 mill. kr. mod et underskud i 1950 på 373 mill. kr.

Danmarks *nettogæld til udlandet* må med andre ord i løbet af 1951 være blevet formindsket med 80–90 mill. kr. Denne nedgang dækker imidlertid over betydeligt større forskydninger på de enkelte underposter på gældsbalancen. Den offentlige langfristede udenlandske gæld er blevet formindsket med ca. 165 mill. kr. og bankernes gæld med 177 mill. kr. (jvf. omstående tabel). Da disse beløb tilsammen udgør ca. 340 mill. kr., må der altså på andre poster være sket en stigning i gælden og/eller en nedgang i tilgodehavenderne på 250–260 mill. kr. Antagelig er denne nettogældsforøgelse for størstedelen fremkommet ved, at private foretagender – der på grund af kreditstramningen har haft vanskeligt ved at opnå kredit her i landet – har hjemtrukket eventuelle udenlandske tilgodehavender eller opnået større kreditter hos deres udenlandske leverandører.

Udviklingen i bankernes *valutastilling* fremgår iøvrigt af følgende tabel.

Bankernes nettogæld (÷) og nettotilgodehavender (+) i udlandet.

		Nationalbanken			Private banker	I alt (kol. 1 + kol. 2)
		i alt	heraf			
			EPU-valuta	anden valuta		
ult. dec.	1950	÷ 170[1]	+ 265	+ 95	÷ 21	÷ 191
„ marts	1951	÷ 174	+ 270	+ 96	÷ 74	÷ 248
„ juni	„	÷ 262	+ 422	+ 160	÷ 112	÷ 374
„ aug.	„	÷ 300	+ 453	+ 153	÷ 99	÷ 399
„ sept.	„	÷ 247	+ 426	+ 179	÷ 122	÷ 369
„ okt.	„	÷ 232	+ 392	+ 160	÷ 61	÷ 293
„ nov.	„	÷ 42	+ 318	+ 276	÷ 95	÷ 137
„ dec.	„	+ 24	+ 266	+ 290	÷ 54	÷ 30
„ jan.	1952	+ 22	+ 170	+ 192	÷ 37	÷ 15
„ febr.	„	+ 90	+ 69	+ 159	÷ 76	+ 14
„ marts	„	+ 118	+ 71	+ 189	÷ 48[2]	+ 70[2]

[1] Excl. de af staten i marts 1951 overtagne konsoliderede mellemværender med lande under den europæiske betalingsunion (EPU).
[2] Anslået.

Det fremgår heraf, at bankernes udenlandske gæld efter at være steget med godt 200 mill. kr. indtil udgangen af august er faldet ganske betydeligt i takt med forbedringen af handelsbalancen. Ved udgangen af februar er der endog tale om et lille nettotilgodehavende. Forbedringen i stillingen er foregået i noget langsommere tempo i de første to måneder af indeværende år, hvorved dog må bemærkes, at der i januar betaltes 42 mill. kr. i afdrag og renter på ældre dollarlån, ligesom der også foregik andre engangstransaktioner. Det ses, at forbedringen i den sidste tid navnlig er sket i forhold til den europæiske betalingsunion (EPU), medens beholdningen af andre valutaer – herunder dollars – igen har været faldende. Dette kan indebære visse ubehageligheder, idet Danmark nu befinder sig i den guldfri debettranche (hvor man ikke får guld tilbagebetalt ved forbedring af balancen), og selv om stillingen over for EPU forbedres yderligere i den kommende tid, vil der dog antagelig gå en længere periode, før vi har arbejdet os igennem den guldfri kredittranche og derved får ret til 50 % guld eller dollars ved yderligere stigning i overskuddet over for unionen.

Om den *fremtidige udvikling* på betalingsbalancen er det i øjeblikket næppe muligt at sige ret meget, bl. a. fordi spørgsmålet om yderligere liberalisering endnu henstår uafgjort.

Det skal blot nævnes, at der i *januar 1952* pány opstod et meget betydeligt importoverskud, 159 mill. kr., dels som følge af større import, dels som følge af mindre eksport. Dette kan dog næppe tages som udtryk for nogen afgørende vending i handelsbalancesituationen. Importforøgelsen skyldes for en stor del, at der er ankommet enkelte store laster af bestemte varer netop i januar; således var der en import af brødkorn på ca. 30 % af hele 1951-importen, og noget lignende gjaldt for kopra, ligesom der bl. a. var en usædvanlig stor import af visse metaller. Nedgangen på eksportsiden beror omvendt i ikke ringe grad på,

at der tilfældigvis ikke solgtes noget større skib til udlandet i januar. I februar skete der da også pány en stigning i eksporten, medens importen gik ned med mere end 100 mill. kr., hvorved merimporten reduceredes til 26 mill. kr. Der kan dog være grund til at pege på, at smøreksporten i årets første 13 uger lå ret lavt sammenlignet med sidste år (23.2 mod 31.1 mill. kg). Det samme gjaldt flæsk og bacon (49.5 mod 62.3 mill. kg). For smørrets vedkommende er der imidlertid det at bemærke, at nedgangen udelukkende falder på England, medens der tværtimod har været større eksport til andre lande, hvis priser gennemgående ligger højere. Derimod er der stigning i osteeksporten (fra 8.7 til 11.7 mill. kg), medens der kun er sket mindre ændringer for æg samt levende og slagtet hornkvæg (taget under et).

Pengeforholdene.

Som flere gange berørt i det foregående er der sket betydelige ændringer i likviditetssituationen i løbet af perioden siden begyndelsen af 1951. Den samlede pengemængde opfattes almindeligvis som omfattende dels seddelomløbet med tillæg af de private bankers indestående på foliokonto i nationalbanken, dels cirkulerende skatkammerbeviser (der har så kort løbetid, at de kan betragtes som praktisk talt fuldt likvide). Man kan imidlertid ikke på nationalbankens balance direkte finde de private bankers folioindskud, idet der på foliokonto også er posteret visse beløb, som tilhører forskellige offentlige institutioner; som hovedregel kan man dog gå ud fra, at disse beløb er nogenlunde konstante gennem tiden ,således at *ændringer* i foliokontoen stort set skyldes forandringer i bankernes indskud på denne.

Fra december 1950 til september 1951 foregik der kun mindre forskydninger i mængden af omløbende skatkammerbeviser, medens seddelmængde + folioindskud steg med ca. 50 mill. kr. Imidlertid tilføjedes der netop i denne periode en betydelig underpost på foliokontoen; det drejer sig om de beløb, som i henhold til den i februar gennemførte deponeringsordning for en vis tid skal bindes i nationalbanken i forbindelse med import af metervarer m. v. Disse indskud indgår *ikke* i bankernes frie folioindskud og kan altså ikke medregnes under tiden, således at *ændringer* i foliokontoen stort set skyldes forandringer i bankerpengemængden. Ved slutningen af 1951 udgjorde disse beløb 262 mill. kr., og det kan anslås, at de ved udgangen af september 1951 lå omkring 230–240 mill. kr. Seddelmængde + *fri* folio er med andre ord i løbet af årets første 3 kvartaler gået ned med henimod 200 mill. kr.

Denne pengeopsugning var det samlede resultat af flere faktorer, der delvis trak i hver sin retning. For det første solgte nationalbanken fremmed valuta, der fremskaffedes dels ved stigning i den udenlandske nettogæld (jvf. foran), dels igennem Marshall-hjælpen. I alt opsugedes der ad denne vej et beløb på omkring 300 mill. kr. Hertil kom den omtalte opsugning i forbindelse med deponeringsordningerne. I modsat retning virkede statsfinanserne, hvorover der i alt udpumpedes et beløb af samme størrelsesorden som nettovalutasalget, for en stor del i form af nedbringelse af mængden af cirkulerende statsobligationer og ydelse af lån til byggeri m. v. Endvidere øgedes nationalbankens udlånsvirksom-

hed med 75 mill. kr., ligesom den pumpede et mindre beløb ud ved at forøge sin obligationsbeholdning.

Samtidig med, at denne formindskelse af pengemængden foregik, var produktion, priser og indkomster endnu i denne periode stigende, hvorfor den private sektor ønskede at anvende større beløb til transaktionsformål. For de *private bankers* vedkommende blev resultatet, at erhvervslivet udnyttede tidligere givne lånetilsagn i større udstrækning, hvorved bankernes samlede udlån steg med 366 mill. kr., samtidig med at forretningsmæssige indlån gik ned med 207 mill. kr. Indlån på bankbog og på tid steg ganske vist samtidig med 260 mill. kr.; men bankerne blev dog nødt til at skaffe sig yderligere midler ved at trække på deres udenlandske forbindelser (100 mill. kr.), afvikle obligationsbeholdninger (57 mill. kr.) og låne i nationalbanken (størstedelen af de foran nævnte 75 mill. kr.), og endda reduceredes deres kassebeholdning med 104 mill. kr.

Følgen af denne udvikling var, at bankernes udlånsbetingelser efterhånden skærpedes, ikke mindst for så vidt angår byggelån, og stigningen i den faktiske udlånsvirksomhed aftog da også kendeligt fra maj måned.

Også *sparekassernes* udlån voksede, medens deres indlån ikke steg tilsvarende, med det resultat, at også de måtte sælge obligationer (de store sparekasser alene for 177 mill. kr.).

Da både banker og sparekasser og muligvis også andre således ønskede at realisere en del af deres obligationsbeholdninger, samtidig med at tilgangen af nye kredit- og hypotekforeningsobligationer oversteg nedgangen i statsobligationer, skabtes der et pres på markedet for disse papirer, der fik deres kurser til at synke; indeks (1935 = 100) faldt fra december 1950 til oktober 1951 med 9 points til 86.

I *sidste kvartal af 1951* ændrede udviklingen imidlertid ganske retning. Seddelomløb + folio i nationalbanken steg med 328 mill. kr., og da der for kvartalet som helhed kun skete mindre forandringer i mængden af skatkammerbeviser, ligesom forøgelsen af deponeringens andel af foliokontoen må antages at have været ret begrænset, kan den reelle forøgelse af pengemængden anslås til ca. 300 mill. kr. Dette omslag hænger i første række sammen med den tidligere omtalte ændring i valutastillingen. Fra slutningen af september til årets udgang forandredes en udenlandsk nettogæld for nationalbanken på 247 mill. kr. til et tilgodehavende på 24 mill. kr., og selv om en del af denne forbedring skyldes indgået Marshallhjælp, kan man dog regne med, at nationalbanken netto har købt valuta for omkring 200 mill. kr. Samtidig er pengeudpumpningen via statsfinanserne fortsat, og en nedbringelse af nationalbankens udlån og obligationsbeholdning med tilsammen ca. 20 mill. kr. i forbindelse med den forholdsvis ringe vækst i de i henhold til deponeringsordningerne bundne beløb har langt fra været tilstrækkelig til at opveje de pengemængdeforøgende faktorer.

For de private banker er der som følge heraf og på grund af nedgangen i den indenlandske økonomiske aktivitet sket en væsentlig lettelse i situationen. Deres udlån er kun steget med ca. 20 mill. kr., medens forretningsmæssige indlån er vokset med 223 mill. kr. På trods af, at den sædvanlige sæsonmæssige nedgang i indlånene på bankbog og på tid (muligvis på grund af at publikum har følt sig fristet til at købe obligationer ved de lave kurser, muligvis som følge af det

nu indtrådte fald i indkomsterne) har været usædvanlig stærk i sidste kvartal 1951 (146 mill. kr.), har de derfor kunnet forøge deres kasse med 171 mill. kr. og nedbringe gælden til udenlandske korrespondenter med 68 mill. kr. Samtidig har de ganske vist også fortsat formindsket deres beholdninger af værdipapirer (68 mill. kr.), dog antagelig for en stor del ved at lade de kortfristede statspapirer, som de lå inde med, udløbe.

Som følge af, at bankerne foretrak at benytte lejligheden til at styrke deres kassebeholdninger og stadig nedbragte deres værdipapirportefeuille (hvilket også gjaldt de større sparekasser), indtrådte der ikke nogen særlig udpræget lettelse på obligationsmarkedet. Indekset (1935 = 100) steg kun med et enkelt point til 87 i november og december.

I januar-februar 1952 er seddelomløb + folio gået ned med 126 mill. kr.; men det opvejes stort set af en stigning i mængden af cirkulerende skatkammerbeviser, således at pengemængden har holdt sig nogenlunde uforandret. Da nationalbanken fortsat har købt valuta (for ca. 80–100 mill. kr.), medens den kun har reduceret sine udlån og obligationsbeholdning med 10 mill. kr. netto, og der næppe er sket større ændringer i deponeringsbeløbene, må statsfinanserne i denne periode have virket kontraktivt, antagelig som følge af indbetaling af værneskat og optagelse af nye statslån. For bankernes vedkommende foregik der i januar pány en stigning i udlånsvirksomheden, samtidig med at indlånene gik ned. Både kassebeholdning og obligationsbeholdning faldt derfor (henholdsvis med 146 og 13 mill. kr.). Men i februar er det gået omvendt: udlånene er reduceret, indlånene gået i vejret med den følge, at kassebeholdningen er steget med 51 mill. kr. og obligationsportefeuillen med 85 mill. kr., hvoraf sandsynligvis størstedelen er skatkammerbeviser. Obligationskurserne, hvis indeks i januar og februar lå på 86, er i løbet af marts gået noget i vejret.

Øjeblikkets problemer.

Situationen er i øjeblikket på mange punkter yderst usikker. Dels foregår der forhandlinger om *overenskomsterne mellem arbejdere og arbejdsgivere* for de kommende to år, dels skal rigsdagen i nær fremtid tage stilling til en række vigtige problemer, hvoriblandt kan nævnes spørgsmålet om eventuel forlængelse af de i 1950 og 1951 vedtagne love om *skatter og afgifter,* som udløber pr. 31. marts, såvel som om de øvrige bestemmelser, herunder om prisbinding for landbrugsvarer på hjemmemarkedet, der indgik i de storpolitiske forlig vedrørende den økonomiske situation. Hvilken afgørelse der her vil blive truffet, beror antagelig i høj grad på udfaldet af lønforhandlingerne.

Endvidere skal der træffes afgørelse om en eventuel *videreførelse af liberaliseringen* af den intereuropæiske samhandel. På dette punkt har Danmark ikke opfyldt sine forpligtelser fuldt ud; men på baggrund af den forbedring, som i den senere tid er sket i Danmarks stilling over for EPU, vil der antagelig blive lagt et vist pres på os for at gå videre i denne retning.

Imidlertid er dette spørgsmål også af indenrigspolitisk betydning, idet de erhverv, der kan tænkes at blive udsat for en hårdere konkurrence som følge af en udvidet liberalisering, har kædet spørgsmålet om gennemførelse af en *told-*

revision i opadgående retning ind i denne sammenhæng. Dels hævdes det, at i hvert fald visse dele af det danske erhvervsliv ligesom andre landes må have et beskyttet hjemmemarked, så længe danske eksportindustrier støder på toldmure i udlandet, dels mener man, at Danmark vil stå stærkere ved internationale økonomiske forhandlinger, hvis man har nogenlunde høje toldsatser, som man i givet fald kan slå af på for selv at opnå toldmæssige indrømmelser.

På noget længere sigt kan formentlig også spørgsmålet om *huslejeudligning* eller *-regulering* ventes taget op til behandling.

Om baggrunden for *overenskomstforhandlingerne* skal det anføres, at den gennemsnitlige timefortjeneste i industrien fra januar kvartal 1950 (umiddelbart før den foregående overenskomstsituations afslutning) til oktober kvartal 1951 er steget fra 2.99 kr. til 3.58 kr. (anslået) eller med lige knapt 20 % (19 % for faglærte og 22 % for ufaglærte). I samme periode er detailpristallet (1914 = 100) gået i vejret fra 318½ (gennemsnit af januar- og aprilpristallene 1950) til 370½ eller med ca. 16 %. Efter denne beregning skulle arbejdernes realløn altså være blevet forøget med små 3 %, hvorved dog må bemærkes, at detailpristallet ikke giver noget sikkert indtryk af leveomkostningernes bevægelse for alle grupper af arbejdere. Heroverfor kan arbejderne henvise til, at lønnens andel i nationalindkomsten i de senere år har været faldende, således at andre grupper har opnået en forholdsmæssigt større realindkomstfremgang, hvorved indkomstfordelingens ulighed er blevet skærpet, jvf. nedenstående tabel.

Skønsmæssig beregning over udviklingen i forskellige erhvervsgruppers samlede indkomst 1946–51. (1946 = 100)[1].

	1946	1947	1948	1949	1950	1951[2]
Selvstændige landbrugere	100	105	122	153	191	200
Gartnere og fiskere	100	93	106	81	81	77
Direktører, fabrikanter, grosserere, håndværksmestre, detailhandlere m. fl.	100	114	122	127	147	172
Arbejdere i landbruget	100	101	104	105	118	125
Arbejdere i håndværk og industri, butikspersonale m. fl.	100	106	117	123	138	151
Tjenestemænd m. fl.	100	107	113	118	122	129
Detailpristallet	100	102	105	106	113	124

[1] Efter betænkningen om „Lønregulering efter pristallet".
[2] Foreløbige tal.

Det fremgår klart heraf, at lønmodtagerne har haft en langt ringere indkomststigning end de selvstændige erhvervsdrivende (med undtagelse af den lille gruppe: gartnere og fiskere).

De vigtigste af de *generelle krav,* som er blevet fremsat fra arbejderside, men som hidtil praktisk fuldstændig er blevet afvist af arbejdsgiverne, går ud på

1) forkortelse af arbejdstiden fra 48 til 44 timer ugentlig uden lønreduktion,

2) 3 ugers i stedet for 2 ugers ferie med løn,

3) forhøjelse af timelønningerne med 15 øre + 10 øre til de lavest lønnede og forhøjelse af akkordsatserne med 10 %.

Fra arbejdsgiverside har man beregnet, at opfyldelse af disse krav vil koste ca. 1.2 milld. kr. om året ved fuld beskæftigelse. Beregningens rigtighed bestrides af modparten, bl. a. ud fra den betragtning, at arbejdstidsforkortelsen og feriens forlængelse ikke vil føre til nogen produktionsnedgang af betydning, idet arbejdernes produktivitet vil forbedres tilsvarende. Om den ene eller den anden påstand er rigtig, kan formentlig kun erfaringen afgøre. Under alle omstændigheder vil en fuldstændig gennemførelse af kravene formentlig øge arbejdernes købekraft betydeligt, hvilket vil tendere mod at skabe et nyt inflationspres og muligvis nye betalingsvanskeligheder, og de højere omkostninger vil antagelig – i mangel af priskontrollerende indgreb – føre til, at priserne bliver sat i vejret på mange områder. Herigennem fjernes ganske vist det umiddelbare inflationspres, men på grund af pristalsreguleringen fremkaldes nye lønstigninger, omend med en vis forsinkelse. At dette rejser en række økonomisk-politiske problemer, kan næppe bestrides – men det bagvedliggende forhold, som arbejderne kan anføre som motivering for deres krav, er den forskydning af indkomstfordelingen til gunst for andre grupper, som er foregået i de senere år, og som man retfærdigvis ikke kan se bort fra.

13.3.1952.

Den 15. marts afsluttedes forligsforhandlingerne med, at forligsmanden forelagde hovedorganisationernes ledelser en skitse til et *mæglingsforslag,* som begge parter derefter lovede at ville anbefale deres medlemmer at vedtage. Efter en teknisk gennemgang fremsattes forslaget officielt den 19. marts. Dets hovedindhold fremgår af følgende oversigt:

1) Der sker ikke nogen generel nedsættelse af *arbejdstiden;* derimod reduceres arbejdstiden i døgndriftsvirksomheder pr. 1. september 1952 fra 160 til 152 timer inden for tre uger, og fra 1. marts 1953 yderligere til 144 timer. Der ydes lønkompensation for den første, men ikke for den anden arbejdstidsnedsættelse. Chaufførers arbejdstid nedsættes til 48 timer ugentlig, og arbejde herudover betales som overarbejde. For andre gruppers vedkommende behandles spørgsmålet i særlige udvalg.

2) *Ferien* forlænges fra 2 til 3 uger om året, og feriegodtgørelsen forhøjes til 6½ %. Den ekstra ferieuge behøver ikke at lægges i sommermånederne og kan evt. gives i form af enkelte fridage. På dette punkt gennemførtes fagforeningernes krav.

3) *Lønnen.* De overenskomstmæssige normallønninger uden for jernindustrien forhøjes med 8 øre pr. time for mænd og 6 øre for kvinder, minimallønningerne og de personlige lønninger inden for minimallønsoverenskomsterne med henholdsvis 7 og 5 øre. Der sker ingen almindelig forhøjelse af akkordlønningerne. Jernindustriens minimalløn forhøjes med 4 øre for mænd og voksne

kvinder, timelønningerne med 6 øre for mænd og 4 øre for kvinder, og normallønningerne med 8 øre. Til disse forbedringer kommer de, der er opnået ved fagenes forhandlinger for de enkelte grupper, heriblandt akkordforbedringer. *Pristalsreguleringen* bevares uforandret, dog med den forskel, at kvindelige arbejdere fremtidig får 4 øre (mod hidtil 3.3 øre) for hver 6 points stigning i detailpristallet, medens satsen 3.3 øre stadig gælder ved fald i detailpristallet.

Endvidere er skifteholdsbetalingen sat i vejret. Spørgsmålet om lige løn for kvinder skal behandles i et særligt udvalg. Hertil kommer en række andre forslag af mere begrænset rækkevidde.

Den 2. april meddeltes det, at forslaget var blevet vedtaget af begge parter, med omkring ¾ majoritet. Hos arbejderne opnåede forslaget ved urafstemning 203.000 stemmer, medens 77.000 stemte imod, og ved kompetent forsamling blev der afgivet 106.000 ja-stemmer og 8.000 nej-stemmer. Kun i to mindre forbund var der flertal imod forslaget; men da dette var en helhed, kommer vedtagelsen også til at gælde for de pågældende forbund. (Om hovedtrækkene i afstemningsreglerne henvises til „Økonomi og Politik" 1950, hft. 1, s. 67–68).

I slutningen af marts gennemførtes på rigsdagen en række *skattelove* hvorved man i det store og hele videreførte den ved forligene i 1950 og 1951 (jvf. „Økonomi og Politik" 1950, hft. 3, s. 292–95 og hft. 4, s. 376–77) fastlagte finanspolitiske linie. *Indkomst- og formueskatten til staten* udskrives med samme beløb som i de foregående skatteår, dog med den modifikation, at undergrænsen for den indkomst, hvoraf der skal betales skat, hæves fra 1000 til 1800 kr., medens minimumsskatten til staten tilsvarende forhøjes fra 5 til 15 kr. Tilsvarende ændringer gennemføres for den *fælleskommunale indkomstskat* (der iøvrigt lige som sidste år udskrives med 100 % af normalbeløbet). Ved disse ændringer lider det offentlige et provenutab på nogle få mill. kr., men til gengæld opnås betydelige administrative besparelser, idet man undgår opkrævning af små skattebeløb hos 165.000–175.000 personer. Tillægsindkomstskat til staten betales efter samme principper som i fjor (10 % af den normale indkomstskat med fradrag af 200 kr.). *Værneskatten* såvel af personer som af aktieselskaber m. v. forhøjes med gennemgående 25 %. Også de i 1950 til 1951 vedtagne forhøjelser af forbrugsafgifterne forlængedes (med en enkelt – af beskæftigelseshensyn motiveret – lempelse for visse cigartyper) dog kun for 2 måneder, idet det er meningen at undersøge, om en mere almindelig revision er hensigtsmæssig. Spørgsmålet om forlængelse af den bundne opsparing har endnu ikke været rejst.

Liberaliserings- og toldspørgsmålet henstår uafgjort; men det synes at kunne blive vanskeligt at samle et rigsdagsflertal om en ordning, hvorved større liberalisering kompenseres med højere told.

3.4.1952.

I febr. skete der pány en stigning i industriproduktionen, som ganske vist til dels var sæsonmæssigt betinget, men som dog alligevel giver indtryk af en vis bedring af industriens produktion, idet den navnlig faldt på de brancher, som i den foregående tid har været hårdt ramt (næringsmidler, tekstil, fodtøj og beklædning).

8.4.1952.